

Завдання
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури серед учнів закладів професійної
(професійно-технічної) освіти (2019/2020 н.р.)

Шановні учасники!

До вашої уваги пропонуються **33** завдання різних форм з української мови, **13** завдань різних форм з української літератури та власне висловлення. Правила виконання зазначені перед кожним завданням. Відповідайте лише після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання. Бажаємо успіху!

Час на виконання завдань 3 години.

Частина 1. Українська мова

Завдання 1–10 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначте його в бланку.

1. Правильно узгоджено прикметник з іменником
А широка степ
Б нестерпна біль
В оптова продаж
Г далека путь
2. Вставним словом ускладнено речення (розділові знаки пропущено)
А Наш тренер може перепливати Дніпро.
Б Час для роботи вже може й настав?
В Мріяти про велике може кожен.
Г Чи може орел здійснитись над хмарами?
3. Похідними від слова рука є всі слова, ОКРІМ
А рушник
Б поруччя
В порушник
Г обіруч
4. Помилку в написанні імені по батькові допущено в рядку
А Валентинівна, Аркадійвна, Ігорівна
Б Васильович, Миколайович, Юрієвич
В Олексіївна, Дмитрівна, Олександрівна
Г Якович, Святославович, Анатолійович
5. На другий склад падає наголос у слові
А начинка

- Б позначка
- В травестія
- Г рівнина

6. Речення з прямою мовою записано в рядку (розділові знаки пропущено)

- А Хай замріяна весна тобі розкаже як вірно я тебе кохаю.
- Б Ні не клич мене весно казала я їй не чаруй і не ваб надаремне.
- В А жовте листя осені шепоче щоб швидко-швидко йшла вже геть.
- Г Хто вам сказав що я слабка що я корюся долі?

Прочитайте текст і виконайте завдання 7–10.

(1) Надворі було *по/особливому* тихо. (2) *По/зимовому* небу пропливав, загортаючись у діряву ковдру з хмар надломлений місяць, схожий на тріснуту крижину. (3) А поруч з ним поблискували зорі, вимальовувалися непевні перші промені. (4) Неохоче вставало заспане сонце і, мабуть, хотіло якось *по/своєму* розпочати цей день. (5) Але зима, відвойовуючи останні холодні дні, вирішила *по/іншому* і все сипала білі сніжинки, закриваючи сонне світило. (6) Усе, окрім тонесенької смуги над [...], уже перетворилося на щільну білу завісу, що огортала землю, не давала їй прокинутися.

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А другому
- Б третьому
- В п'ятому
- Г шостому

8. Окремо в тексті треба писати сполуку слів

- А по/особливому
- Б по/зимовому
- В по/своєму
- Г по/іншому

9. Складним є речення

- А друге
- Б третє
- В четверте
- Г п'яте

10. Замість крапок у шостому реченні можна вставити всі слова, ОКРІМ

- А виднокругом
- Б горицвітом
- В видноколом
- Г горизонтом

Завдання 11–23 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначте його в бланку згідно з інструкцією.

11. Підкреслені літери позначають однаковий звук у кожному слові рядка

- А вітер, гігантський, твоя
- Б шістсот, дивуєшся, шанець
- В вокзал, кава, рукотворний
- Г у книжці, жіноцтво, обережно
- Д тітонька, тьохкає, тямущий

12. Лексичну помилку допущено в рядку

- А діюче законодавство
- Б цікава пропозиція
- В підсумкове заняття
- Г курячий бульйон
- Д запорака успіху

13. Через дефіс треба писати всі складні прикметники рядка

- А лимонно/жовтий, лимонно/кислий, лимонно/ванільний
- Б суспільно/політичний, суспільно/корисний, суспільно/економічний
- В південно/український, південно/західний, південно/кримський
- Г садово/городній, садово/дачний, садово/парковий
- Д науково/дослідний, науково/популярний, науково/подібний

14. Спрощення приголосних на письмі треба позначати в усіх словах рядка

- А безвиїз..ний, облас..ний, зап'яс..ний
- Б заздріс..ний, волейболіс..ці, очис..ний
- В безчес..ний, щас..ливий, шіс..надцятий
- Г пристрас..ний, шіс..десят, улес..ливий
- Д цінніс..ний, особистіс..ний, тиж..невий

15. Підкреслені літери позначають той самий звук у всіх словах рядка

- А доріжка, стежці, огороджений
- Б ягідка, подзьобувати, радяться
- В рюкзак, Великдень, жилетка
- Г айсберг, соколинний, світовий
- Д осьдечки, знімання, зів'янути

16. Помилку в написанні слова допущено в рядку

- А фініш, силікон, дисконт
- Б аудитор, вінегрет, стиліст
- В престиж, риторика, діалог
- Г пріоритет, лібрето, симптом
- Д диригент, грація, дисплей

17. Правильно написано всі слова в рядку

- А спитати, розхвалений, прибічник, беззбройний
- Б скаламутити, безквитковий, розжувати, приточений

В призвище, зціпити, безхарактерний, розквіт
Г розказати, бесхатько, зцементувати, примазатись
Д зчавлений, розпилення, препізнитися, безкрай

18. Редагування потребує речення

- А Урахувавши досвід попередників, можеш уникнути багатьох помилок.
- Б Довідавшись про щось першим, обов'язково поділюся з друзями.
- В Будь готовий до труднощів і зневіри, будуючи повітряні замки.
- Г Розв'язуючи задачу, спочатку вона здалася мені дуже складною.
- Д Усвідомлюючи наслідки власних учинків, дій відповідально.

19. Через дефіс треба писати всі прислівники в рядку

- А по/моєму, казна/куди, хоч/не/хоч
- Б рік/у/рік, урешті/решт, хтозна/коли
- В по/вашому, на/добраніч, якось/то
- Г по/іспанськи, уряди/годи, по/одинці
- Д будь/що/будь, по/четверте, на/виплат

20. Прочитайте речення.

У теплицях ... вирощують близько ... сортів ... помідорів.

Грамотично правильним є варіант послідовного заповнення пропусків

- А Дмитра Білоусько, двадцяти, щонайбільш смачних
- Б Дмитра Білоуська, двадцять, найбільш смачних
- В Дмитра Білоуська, двадцяти, найбільш смачніших
- Г Дмитра Білоусько, двадцять, якнайсмачніших
- Д Дмитра Білоуська, двадцяти, найсмачніших

21. Форму наказового способу дієслова вжито в реченні

А «Любі колеги, відсьогодні переходимо на здорову їжу», – весело констатувала Лідія.

Б «За третім столиком замовили «Неаполітано» з подвійним сиром», – голосно вигукнула офіціантка.

В Сьогодні вводимо нове меню, яке схвалили співробітники нашого ресторану.

Г Намасти хліб сирною масою, зверху притруси петрушкою – і канапка готова!

Д Раджу спробувати нашої піци, випеченої за спеціальним рецептом у дров'яній печі.

22. Двокрапку треба поставити між частинами безсполучникового речення (розділові знаки пропущено)

- А Поплив би я на той бік човна не дають.
- Б На білу гречку впали роси веселі бджоли одгули.
- В Сонце впало на сизу хмару обрій полум'ям запалав.
- Г А вранці осінь встане в косі янтарній нитка сивини.
- Д Мені снилось мельник я у старому млині.

23. Прочитайте речення (цифри в дужках позначають наступне слово). *Правила (1)користува(н,нн)я метрополітеном обов'язкові для осіб, які перебувають на його території (у міжстанційних (2)ту(н,нн)елях, в (3)облаштова(н,нн)их підземних переходах, у вагонах поїздів). Пасажири (4)пови(н,нн)і бути взаємно (5)(в,вв)ічливими, обачливо ставитися до споруд та (6)обладна(н,нн)я, дотримуватися норм поведінки в громадських місцях*

Без подвоєних літер треба писати слова, позначені цифрами в рядку

А 1, 2

Б 2, 3

В 3, 4

Г 4, 5

Д 5, 6

Завдання 24–28 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і поставте позначки в бланку на перетині відповідних колонок і рядків.

24.З'ясуйте, яким членом речення є виділений фрагмент.

Член речення

1 підмет

2 присудок

3 додаток

4 означення

Приклад речення

А Жити на повну, без обмежень і страху – ось **мета** успішної особистості.

Б У європейських школах елементом форми для дівчат є спідниця **в клітинку**.

В Скасовано всілякі **заборони** – і волі дух зривається в простір.

Г Циферблат наріжного годинника **хуртовина** снігом замела.

Д Крізь високий густий очерет біліла широкою срібною стрічкою Рось.

25. Установіть відповідність між видом односкладного речення та його прикладом.

Вид односкладного речення

1 означено-особове

2 неозначено-особове

3 називне

4 безособове

Приклад речення

А А за вікном майже весна!

Б Так хочеться жити в тебе в полоні...

В Обійми мене, обійми так лагідно і не пускай...

Г Без війни не плачуть, без біди не кличуть.

Д Яскраві зорі рідної землі!

26. У відповідність фразеологізм із його значенням.

Фразеологізм

- 1 як церковна миша
- 2 як мильна бульбашка
- 3 як п'яте колесо
- 4 як засватана дівка

Значення

- А зайвий
- Б яскравий
- В неспіливий
- Г тимчасовий
- Д бідний

27. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово). Національний центр Олександра Довженка викупив у Японії й повернув в Україну копію (1)віднайденого в місцевому кіноархіві (2)повнометражного наукового фільму 1930 року «Людина і мавпа», (3)що (4)донедавна вважали втраченим.

- А займенник
- Б прикметник
- В прислівник
- Г форма дієслова (дієприкметник)
- Д форма дієслова (дієприслівник)

28. Приєднайте до фрагмента речення **«Продукти в холодильнику треба зберігати за певними правилами...»** запропоновані варіанти його продовження та з'ясуйте тип кожного з утворених речень.

Варіант завершення речення

- 1 щоб запобігти швидкому псуванню харчів.
- 2 зважаючи на небезпеку розмноження шкідливих бактерій.
- 3 тільки так у ньому не з'являтимуться сторонні запахи.
- 4 і тоді сімейні витрати будуть суттєво меншими

Тип речення

- А просте з відокремленими членами
- Б просте з однорідними членами
- В складнопідрядне
- Г складносурядне
- Д складне безсполучникове

Читання й аналіз тексту Завдання 29–33 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначте його в бланку згідно з інструкцією.

Прочитайте тексти (цифри в дужках позначають номери абзаців) і виконайте завдання 29–33.

Текст А

Місто, у якому хотілося б жити

(1) *Енріке Пеньялоса, володар найвищої нагороди Венеційського фестивалю архітектури «Золотий лев» за успішні інновації в містобудуванні, перебуваючи в Києві, виступив з публічною лекцією.*

(2) Щасливий бути в прекрасному Києві й хочу поділитися з вами деякими думками. Як зробити місто ідеальним для людей? Я жив у Парижі в маленькій квартирі, але площі, галереї, музеї були моїми... Це священна територія для будь-якого пішохода.

(3) Який урбаністичний простір комфортний? Той, де люди люблять долати відстань пішки, виходити з будинків на вулиці, на площі, у кав'ярні. Сьогодні ж усе зорієнтовано на водіїв. Фраза «Добре було б мати місто без машин...» схожа на слова божевільного. Але в деяких мегаполісах уже обмежують рух приватних автомобілів і частіше використовують громадський транспорт. Справжній символ демократії тут – смуга для автобусів: машини стоять у довжелезній черзі – натомість автобус вільно їде своєю дорогою. І тоді всім стає зрозуміло: людина в ньому так само важлива, як і власник авто.

(4) Паркування... Я не знаю конституції, що гарантувала б людині таке право. Тротуари, на яких залишено автомобілі, – ознака проблемної країни. Це все одно, що перетворити парки на місця для машин.

(5) Пішоходи в місті – це ще й туристи. Якщо хочемо бачити в Києві безліч мандрівців, треба зробити так, щоб для прогулянок було більше місця. Єлисейські Поля в Парижі... Та тут же вистачить території і щоб запаркуватися, і щоб пройтися! Але чи привабить це гостей? Ні! Машини не мають втручатися в простір піших людей!

(6) Останнім часом у містах почали облаштовувати окремі піші зони. Наприклад, у Нью-Йорку Бродвей – територія без машин не лише під час свят чи фестивалів, а й щодня. У Боготі, де я був мером, було створено простір для пішоходів – 30 кілометрів зеленої смуги без транспорту! Для цього довелося зменшити території модних гольф-клубів. Потім збудували 24-кілометрову велосипедну вулицю й сотні кілометрів велодоріжок. І це не лише в центрі, а й у найвіддаленіших і нереспектабельних кварталах. Тож спочатку зони для пішоходів і велосипедистів, а лише потім – асфальт для машин! Інакше це неповага до громадян і символ соціальної несправедливості.

(7) Родзинка багатьох міст – це пляжі й узбережжя. Зауважте: приватна власність не має обмежувати доступ до води. У XX столітті в мегаполісах уздовж річок почали прокладати шосе: там, бачте, не буде перехресть. А в Парижі мер закрив дорогу коло Сени, щоб облаштувати пляж. У Копенгагені набережна – місце для прогулянок. Уздовж каналу з мальовничими будиночками, в одному з яких мешкав відомий казкар Андерсен, немає машин – це вільний простір для людей! У Сеулі біля ріки раніше теж було багаторядне шосе, тепер тут – пішохідна зона! Так само в Лондоні, у Нью-Йорку, у Ванкувері – шлях до води скрізь безперешкодний.

(8) Київ може стати містом мрії, і для цього потрібні лише два чинники: по-перше, не сприймати реалії життя як невідворотність; по-друге,

розбудовувати такий урбаністичний простір, де всі громадяни рівні й права кожного священні.

Текст Б

Нехай місто стане кращим!

(9) У документі з гучною назвою «Маніфест “Київ – зручне місто”» ініціативні кияни запропонували власну програму дій з облаштування столиці. Розробники розповіли про своє бачення того, як допомогти їй стати комфортнішою для мешканців.

(10) **Григорій М., журналіст:** «Нещодавно ми підрахували кількість транспорту на Північному мосту в годину пік. Дізналися, що в цей час на шість тисяч машин припадає лише 120 автобусів і тролейбусів. Отже, громадський транспорт, що перевозить 50 % містян, займає на дорозі лише п'ять відсотків її площі! Конче необхідно виділити смугу для комунального транспорту й заборонити заїжджати туди автомобілям. Тоді пасажирів автобусів і тролейбусів матимуть привілей – не стоятимуть у заторах».

(11) **Ігор С., дизайнер:** «Усі мріють жити в комфортному місті з якісним дизайном. Коли дізнався, що київський фунікулер будуть ремонтувати, розробив новий логотип, фірмові кольори, стиль, написав правила користування та створив інформаційні таблички. Усе це вже діє. А ще два роки тому я запропонував зміни щодо навігації Києва: покажчики, таблички, інформаційні стенди. Сьогодні хочу зібрати команду й запустити цей проект. Пізніше – залучити спонсорів і благодійників».

(12) **Олеся С., координатор Асоціації велосипедистів Києва:** «Нещодавно з'явилась ідея порахувати велосипедистів на наших вулицях. Щоб розвивати велоінфраструктуру, потрібно знати, скільки людей їздить таким транспортом, зростає їх кількість чи ні, де вони рухаються – дорогами чи тротуарами, спортсмени це чи звичайні містяни. Наша мета – зробити цей засіб пересування частиною міської транспортної системи».

(13) **Станіслав Д., архітектор:** «Разом з ініціативною групою я брав участь у розробці плану благоустрою набережної Дніпра. Працював з натхненням: барельєфи Івана Предтечі й Володимира Великого спроектував за чотири дні. Шкода, що люди не завжди цінують наші зусилля: перші тижні ходив сюди ганяти рибалок, які розкладали снасті під скульптурною композицією. Згодом звик, навіть була і з цього користь: вони зупиняли порушників, які заважали відпочивальникам вільно прогулюватися набережною».

29. Обидва тексти об'єднує тема

А створення місць, привабливих для туристів

Б роль ініціативних громадян у житті міста

В розбудова міста, ідеального для життя людини

Г обмеження доступу людей до пляжів і водойм

30. Транспортна ситуація на Північному мосту (текст Б, абзац 10) НЕ підтверджує думки автора тексту А, що

А міста сьогодні більше зорієнтовані на автомобілістів
Б такі ситуації – приклад соціальної несправедливості
В автомобілі в містах не поступаються дорогою автобусам
Г людина в автобусі так само важлива, як і власник автомобіля

31. НЕ порушено в тексті **А**, однак згадано в тексті **Б** питання
А виділення окремої смуги для громадського транспорту
Б потреба в креативних розробках міського дизайну
В набережна – це комфортне місце для прогулянок
Г велосипедна інфраструктура сучасного міста

32. Автор тексту **Б** порушує питання благоустрою набережних, натомість автор тексту **А** акцентує увагу на проблемі
А зниження травматизму через заборону купання
Б зручності руху набережними без світлофорів
В потреби в будівництві шосе вздовж набережних
Г обмеження доступу відпочивальників до набережних

33. Кожна з розповідей ініціативних киян (текст **Б**) – яскравий приклад утілення в життя ідеї автора тексту **А**
А Не варто сприймати реалії життя як невідворотність.
Б Машини не мають втручатися в простір пішоходів.
В Місць для прогулянок у мегаполісі має бути більше.
Г Приватна власність не має перешкоджати доступу до води.

Частина 2 Українська література

Завдання 34–43 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначте його в бланку згідно з інструкцією.

34. Уривок

*Ой ночують чумаченьки
В чистім степу при долині,
Розпустили сірі воли пасти
При зеленій муравині*
узятو з

А історичної думи
Б народної балади
В родинно-побутової пісні
Г суспільно-побутової пісні
Д календарно-обрядової пісні

35. «І немає більшої радості, аніж жити за покликанням» – це провідна думка твору
А «Кайдашева сім'я»

- Б «Бджола та Шершень»
- В «Слово про похід Ігорів»
- Г «Наталка Полтавка»
- Д «Дума про Марусю Богуславку»

36. Словами «Не віриш? Так знай же, що я тебе давно уже – тєє-то як його – полюбив, як тільки ви перейшли жити в наше село» освідчується

- А Василь Марусі Дрот
- Б Тетерваковський Наталці Терпило
- В Петро Лесі Черевань
- Г Чіпка Галі Гудзь
- Д Націєвський Марисі Борулі

37. Загарбницьку політику російського самодержавства розвінчано у творі

- А «Мойсей»
- Б «Чорна рада»
- В «Кавказ»
- Г «Земля»
- Д «Маруся»

38. «Щоб довести одному панові, який не вірив, що українською мовою можна написати ніжне, зворушливе, я написав «Марусю», – зазначив

- А Іван Котляревський
- Б Григорій Квітка-Основ'яненко
- В Пантелеймон Куліш
- Г Тарас Шевченко
- Д Іван Нечуй-Левицький

39. Реальний факт із життя Карпа Тобілевича покладено в основу твору

- А Івана Котляревського
- Б Григорія Квітки-Основ'яненка
- В Івана Нечуя-Левицького
- Г Панаса Мирного
- Д Івана Карпенка-Карого

40. Приказка «Лайкою та криком згоди не дійдеш» ілюструє проблему твору

- А «Бджола та Шершень»
- Б «Наталка Полтавка»
- В «Тіні забутих предків»
- Г «Лісова пісня»
- Д «Кайдашева сім'я»

41. Ознаки модернізму притаманні обом творам рядка

- А «Contra spem spero!» та «Кавказ»
- Б «Чорна рада» та «Мартин Боруля»

- В «Intermezzo» та «Я (Романтика)»
Г «Гімн» та «De libertate»
Д «Київ – традиція» та «Наталка Полтавка»

42. На малюнку зображено персонажів твору
А «Лісова пісня»
Б «Дитинство»
В «Сом»
Г «Intermezzo»
Д «Залізний острів»



43. «Роман про людину, про місто, про життя, про незгасність вогню, сповнений скептицизму переможця й оптимізму приреченого», написав
А Валер'ян Підмогильний
Б Михайло Коцюбинський
В Григій Тютюнник
Г Олександр Довженко
Д Микола Куліш

У завданнях 44–46 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою. Поставте позначки в таблицях відповідей до завдань у бланку на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви).

44. Увідповідніть персонажа твору з його словами.

Персонаж

- 1 Мартин Боруля
2 Карпо Кайдаш
3 Чіпка Варениченко
4 Наум Дрот

Слова

- А «Так-то так, приятелю мій, я знаю, що ти не бідний, і, може, справді діти наші любляться, та не випада тепер віддати мені Марисю за твого Миколу...»
Б «Одна в мене на світі радість, моя Марусенька! Що Божий день молюсь, щоб вона була щаслива...»
В «А нащо нам здалася та волость! Одмірмо пополовині город та пополовині садок, та й годі. Хіба таки самі собі не дамо ради?»
Г «І що я без землі? Людський попихач... наймит... А без землі – нема волі... Без неї – все пропало... і моя надія пропала...»

Д «Йй-богу, бгате, коли б у мене не жінка та не дочка, то кинув би усяку суєту мирськую та й пішов до вас на Запорожже!...»

45. У відповідніть назву твору з ключовими словами до нього.

Назва твору

- 1 «Кайдашева сім'я»
- 2 «Наталка Полтавка»
- 3 «Гайдамаки»
- 4 «Чари ночі»

Ключові слова

- А епос, село, батьки і діти
- Б драма, сватання, кохання
- В ліро-епос, народ, пустеля
- Г лірика, кохання, весна
- Д ліро-епос, народ, конфедерати

46. У відповідніть ім'я митця з висловлюванням про нього.

Письменник

- 1 Євген Маланюк
- 2 Іван Драч
- 3 Олександр Довженко
- 4 Максим Рильський

Висловлювання

А «Що стане визначальним у його творчості – краса чи служіння суспільним інтересам? Меч вояка за державність України поет змінив на перо, але мирна паличка для письма в його руках стає кинджалом...»

Б «Його ім'я входить до переліку імен «шістдесятників», а творчість митця звернена до Сонця, Землі, що є дивовижними джерелами поезії та любові...»

В «Слов'янство поки що дало світові в кінематографі одного великого митця, мислителя і поета...»

Г «Ліричний герой його твору – демократичний інтелігент, який, незважаючи на стан втоми, знов іде до людей, бо його світогляд не дозволяє стояти осторонь громадських проблем...»

Д «Уходив до когорти «неокласиків», величезну увагу приділяв красі поетичного слова, ясності й прозорості художнього образу; його твори повні сонця й глибоких філософських роздумів...»

Частина 3 Власне висловлення

47. Прочитайте наведений текст.

Можливість легко й безперешкодно спілкуватися в Інтернеті – одна з найвиразніших рис сучасності. Завдяки Світовій Павутині сьогодні можна знайти багатьох однодумців і навіть друзів не лише десь поблизу, а й у найдаальших куточках планети, отримувати від них різноманітну інформацію й миттєво на неї реагувати. Виникає ілюзія, що світ меншає, кордони стираються, люди ближчають...

Викладіть Ваш погляд на проблему: Чи здатне спілкування он-лайн замінити людині справжні, «живі» взаємини? Сформулюйте тезу, наведіть два-три переконливі аргументи, що найкраще підтвердять Вашу думку. Проілюструйте Ваші міркування посиланнями на приклади з художньої літератури чи інших видів мистецтва (зазначте автора й назву твору, укажіть на проблему, порушену митцем, художній образ, через який проблему розкрито, наведіть цитату з твору тощо), історичними фактами або випадками з життя. Не переказуйте змісту художнього твору, не давайте повної характеристики образів. Сформулюйте висновки. Роботу запишіть у бланку..

Увага! Роботу, що не відповідає темі власного висловлення, буде оцінено в 0 балів. Роботу обсягом до 100 слів буде оцінено в 0 балів